

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาผลของความแตกต่างระหว่างเพศของผู้ให้ความช่วยเหลือและผู้ได้รับความช่วยเหลือ ความแตกต่างในการให้ความช่วยเหลือของผู้ถูกขอความช่วยเหลือ เพศหญิงต่อผู้ขอความช่วยเหลือ เพศหญิงและเพศชาย และความแตกต่างในการให้ความช่วยเหลือของผู้ถูกขอความช่วยเหลือ เพศชายต่อผู้ขอความช่วยเหลือ เพศหญิง และเพศชาย รวมถึงความแตกต่างในการให้ความช่วยเหลือผู้ขอความช่วยเหลือ เพศชาย จากผู้ถูกขอความช่วยเหลือ เพศหญิง เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ถูกขอความช่วยเหลือ เพศชาย

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่คนในสังคมจะอยู่กันอย่างสงบสุขได้นั้น คนในสังคมต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เนื่องจากการที่แต่ละคนช่วยเหลือกันทำให้เกิดความกลมเกลียวสามัคคี ไว้ใจกัน และกัน มีความเอื้ออาทรห่วงใยกัน แต่เมื่อความเจริญก้าวหน้ามาไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร คมนาคม และอื่น ๆ ทำให้วิถีชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนไปแสวงหาวัตถุอันนำมาซึ่งความสะดวกสบาย ซึ่งหาซื้อได้ด้วยอำนาจเงินตรา จากวิถีชีวิตที่เรียบง่ายช่วยเหลือกันและกันก็ต้องลุกขึ้นมาดิ้นรน เกิดการแก่งแย่งแข่งขันกันท่ามาหากิน ปิดป้องผลประโยชน์ของผู้อื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุนิยมให้ได้มากที่สุด เพราะนอกจากจะได้รับความสะดวกสบายแล้ว ยังได้มาซึ่งความมีหน้ามีตาในสังคม คนในสภาพสังคมปัจจุบันจึงต่างคนต่างอยู่ อาจมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันนับวันจะลดน้อยถอยลง

การที่นักจิตวิทยาสังคมสนใจศึกษาพฤติกรรมความช่วยเหลือ เนื่องจากเกิด เหตุการณ์นำงานขึ้นในนครนิวยอร์ก หญิงสาวชื่อคิตตี้ จีโนวีส์ (Kitty Genovese) กลับจากทำงานในเวลาตีมาก เธอขับรถไปจอดใกล้แฟลตที่เธออยู่ และขณะที่เดินมา เพื่อจะมายังประตูหน้าของตึกนั้นเอง ก็มีชายผู้หนึ่งซึ่งข่มตัวอยู่ในตึกจอดรถกระโดดออกมา ทำร้ายเธอและใช้มีดแทงเธอ เธอจึงกรีดร้องขอความช่วยเหลือขึ้น แล้วไฟหลายดวงในตึก ที่เธออาศัยอยู่ก็เปิดขึ้นพร้อมกันมีเสียงผู้ชายคนหนึ่งตะโกนลงมา คนร้ายจึงขึ้นรถและขับหนีไป หลังจากนั้นไฟในตึกก็ปิดลง แต่คนร้ายก็หวนกลับมาแทงเธอซ้ำอีกครั้ง เมื่อเธอกรีดร้อง ไฟก็เปิดขึ้นอีก และมีการเปิดหน้าต่างหลายบานออกมาดู ทำให้คนร้ายขับรถหนีไปอีก จนถึงเวลานั้นเธอก็สามารถคลานไปจนถึงประตูตึก แต่คนร้ายก็กลับมาอีกเป็นครั้งที่สาม และแทงเธอจนถึงแก่ความตายแล้วขับรถหนีไป เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้กินเวลากว่าครึ่งชั่วโมง แต่สิ่งที่น่าฉงน คือ ทำไมพยานซึ่งมีถึง 38 คนไม่มีแม้แต่คนเดียวที่จะช่วย แม้จะเป็นวิธีง่าย ที่สุดคือ โทรศัพทที่เรียกตำรวจ (ธีระพร อูวรรณโณ, 2535)

เหตุการณ์ที่ว่านี้สิ้นคลอนมโนทัศน์ที่ว่ามนุษย์ชอบช่วยเหลือกัน ลาทาเน และ ดาร์เลย์ (Latane and Darley, 1970) เห็นว่า พยานทั้ง 38 คนไม่ใช่พอรับรู้ เหตุการณ์แล้วเพิกเฉยหรือเฉยเมย ยังคงมองดูเหตุการณ์นั้นด้วยความเศร้าสลด แต่ก็ ไม่พยายามช่วยเหลือตามที่ควร เหตุการณ์ที่ว่านี้หากเกิดในเมืองไทยแล้ว คงพบสภาพที่ ไม่ต่างกันนัก เพราะคนไทยมีพฤติกรรมที่เรียกว่า "ไทยมุง" ไทยมุงบางสภาพการณ์ นอกจากมาดูเหตุการณ์แล้วไม่พยายามช่วยเหลือแล้ว ยังแฝงมาในรูปของนักลอกคราบ ดังเช่นกรณีเครื่องบินของสายการบินเลาดาร์แอร์ตกที่จังหวัดสุพรรณบุรีเมื่อปี พ.ศ. 2534

สภาพสังคมที่เปลี่ยนไป คนที่สับสนที่สุดอาจเป็นเด็ก เพราะผู้ใหญ่มักสอนหรือพูด ให้เด็กฟังแต่ในสิ่งที่ดี ๆ แต่ขัดกับที่เด็กพบเห็นในสังคม ซึ่งโฆษณาชุดหนึ่งได้สะท้อนให้เห็น ถึงความขัดแย้งนี้โดยใช้เด็กอายุระหว่าง 5-7 ปีเป็นตัวแบบ เนื้อความในโฆษณามีว่า

- (เสียงผู้ใหญ่) : คนไทยเนี่ย มีน้ำใจนะ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- (เด็กหญิง) : เมื่อเข้าไปโรงเรียนไม่เห็นมีคนลุกให้หนึ่งเลย
- (เสียงผู้ใหญ่) : คนไทยนี่ง่าย มีอะไรก็พูดกันได้
- (เด็กชาย) : เห็นมีแต่ข่าวคนฆ่ากันตายทุกวัน

- (เสียงผู้ใหญ่) : เมืองไทยนี้เป็นเมืองยิ้มนะ
 (เด็กชาย) : แล้วทำไมต้องไปจีไปปล้นเค้าด้วยล่ะ
 (เด็กหญิง) : เค้ามาเที่ยวกันนะ
 (เสียงผู้ใหญ่) : คนไทยนี้รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน
 (เด็กชาย) : เตี่ยวัน โคร ๆ เค้าก็ช้ำกันทั้งนั้น เจย ๆ ก็ไม่ดังนะสิ

แม้ความช่วยเหลือเป็นสิ่งที่คุณพบเห็นได้น้อยในปัจจุบัน แต่ก็เชื่อว่าหาไม่ได้เลยจากคนในสังคมไทย อย่างเช่นกรณีของคุณจิตราซึ่งอยู่ระหว่างตั้งครรภ์ และอยู่บ้านคนเดียวได้เกิดอาการเจ็บท้องขึ้นมาอย่างกระทันหันในเย็นวันหนึ่ง คุณสมพงษ์เพื่อนบ้านจึงช่วยเรียกรถแท็กซี่ให้แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาล แต่ต้องเผชิญกับสภาพการจราจรที่ติดขัดมาก พอที่คุณจิตราขับรถมอเตอร์ไซด์ผ่านมา จึงอาสาผ่านทางโดยโบกมือให้รถที่แล่นสวนมาช่วยหลบ แต่ไม่นานนักการจราจรกลับสาหัสขึ้นอีก ลีบเอกมาโนชคนขับรถแท็กซี่จึงให้คุณจิตราโทรศัพท์ติดต่อกับ จส.100 เพื่อขอความช่วยเหลือ เมื่อคุณวิไล เจ้าหน้าที่ จส.100 ได้รับแจ้ง จึงรีบวิทยุถึงพันโทเดชาและคุณพิมพ์จันทร์ซึ่งกำลังบินสำรวจเส้นทางจราจรอยู่บนเฮลิคอปเตอร์พร้อมกับแจ้งให้รถแท็กซี่พาคนเจ็บไปยังสนามฟุตบอลโรงเรียนปทุมคงคา จากนั้นพันโทเดชาจึงนำเฮลิคอปเตอร์ลงจอด และรับตัวคุณจิตราไปส่งยังโรงพยาบาลตำรวจ จากนั้นอีกไม่กี่นาทีต่อมา คุณจิตราก็ได้คลอดบุตรสาวด้วยความปลอดภัย เป็นที่ปลาบปลื้มและโล่งใจของทุกคน หากในช่วงนาทีวิกฤตและคับขันนั้น คุณจิตราไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนจากบุคคลทั้งหลายแล้ว เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ตามมาอาจไม่จบลงด้วยรอยยิ้ม ซึ่งการกระทำนี้นับเป็นตัวอย่างที่ดีในการช่วยเหลือกัน ธนาคารกสิกรไทยจึงนำเสนอเป็นภาพยนตร์โฆษณาชิ้น เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนเห็นความสำคัญของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ในวัยเด็กเพศหญิงและเพศชายอาจถูกสอนมาต่างกันในเรื่องของความช่วยเหลือ เพศชายอาจถูกสอนมาให้ช่วยเหลือผู้หญิง เพราะเป็นเพศที่อ่อนแอ ส่วนเพศหญิงอาจได้รับคำสอนว่าให้ช่วยเหลือเฉพาะกับคนที่รู้จัก เมื่ออยู่ในวัยทำงานจะเห็นว่าบางอาชีพเหมาะสมสำหรับเพศใดเพศหนึ่ง เช่น อาชีพพยาบาลเหมาะกับเพศหญิง อาชีพพนักงานดับเพลิง ตำรวจ และ ทหารเหมาะกับเพศชาย ทักษะและความเชื่อที่ได้จากการทำงานอาจส่งผลให้เพศหญิงและเพศชายมีความแตกต่างกันในการช่วยเหลือเช่นกัน

เนื่องจากความช่วยเหลือที่มีให้เห็นประปรายในสังคมปัจจุบัน ทำให้ผู้ที่ขอความช่วยเหลืออาจต้องหยุดคิดพิจารณาก่อนว่า หากจะขอความช่วยเหลือควรขอกับเพศหญิงหรือเพศชาย หรือควรให้เพศหญิงหรือเพศชายไปขอความช่วยเหลือ จึงจะได้รับความช่วยเหลือมากที่สุด

แนวความคิด ทฤษฎีพื้นฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การอธิบายเรื่องความแตกต่างระหว่างเพศในการให้ความช่วยเหลือ อาศัยทฤษฎีบทบาททางสังคมของอีกลี (Eagly, 1987) อีกลีสร้างทฤษฎีขึ้นจากงานของเขาเองในเรื่องความแตกต่างระหว่างเพศ (sex differences) (Eagly and Carli, 1981; Eagly and Crowley, 1986; Eagly and Steffen, 1986 อ้างถึงใน Eagly, 1987) และเรื่องภาพในความคิดเกี่ยวกับเพศ (gender stereotypes) (Eagly and Steffen, 1984; Eagly and Wood, 1982 อ้างถึงใน Eagly, 1987) ประกอบกับงานวิจัยเรื่องความแตกต่างระหว่างเพศในพฤติกรรมทางสังคมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของบทบาททางสังคมทั้งเป็นบทบาททางเพศ บทบาทการทำงาน และครอบครัว ของนักจิตวิทยาสังคมท่านอื่น (Deaux, 1976; Hall, 1984; Henley, 1977 อ้างถึงใน Eagly, 1987)

การที่สมาชิกในสังคมมีสถานภาพตามลำดับชั้นของโครงสร้างทางสังคม อาจเป็นไปได้ว่าเป็นสาเหตุของพฤติกรรมตามประเภทของเพศ (sex-typed behavior) ซึ่งทั้งเฮนรี่ (Henley, 1977 อ้างถึงใน Eagly, 1987) และฮอลล์ (Hall, 1984 อ้างถึงใน Eagly, 1987) เขียนไว้ว่า การที่เพศหญิงและเพศชายมีบทบาทการทำงานที่ต่างกัน ทำให้เกิดความแตกต่างด้านการสื่อสารโดยไม่ใช้วาจา เช่น การแสดงออกทางสีหน้าและแววตาสามารถสื่อให้ผู้หญิงเข้าใจความรู้สึกที่มีอยู่ได้โดยไม่ต้องบรรยายเป็นคำพูด ซึ่งความสามารถที่ผู้หญิงมีนี้ อาจเกิดจากผู้หญิงมักได้งานเกี่ยวกับการดูแลเอาใจใส่ผู้อื่น ทำให้มีความรู้สึกไวต่อการสื่อสารโดยไม่ใช้วาจา

การศึกษาความแตกต่างในพฤติกรรมของเพศหญิงและเพศชาย นักจิตวิทยาต้องพยายามทำให้ตัวแปรทุกตัวยกเว้นตัวแปรเพศมีความคล้ายคลึงกันมากที่สุด ดังนั้นจะไม่มี การเปรียบเทียบระหว่างวิศวกรชาย กับช่างเทคนิคหญิง นักฟิสิกส์ชายกับพยาบาลหญิง หรือ

สัมพันธ์กับภรรยา ในการศึกษานี้ถือว่าบทบาททางสังคมเป็นพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างเพศ บทบาทที่ต่างกันก็เกิดจากพฤติกรรมที่ต่างกัน เมื่อจัดกระทำในสิ่งเร้าเท่าเทียมกัน กลไก ซึ่งบทบาททำให้เกิดความแตกต่างระหว่างเพศที่นักจิตวิทยาสังคมพิจารณามี 2 ประเภท คือ

1. การคล้อยตามบทบาททางเพศ (conformity to gender role)
2. การถ่ายโยงสู่บุคคล ซึ่งแบ่งเป็น
 - 2.1 ทักษะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม
 - 2.2 ความเชื่อเกี่ยวกับผลที่ตามมาของพฤติกรรมทางสังคม

1. การคล้อยตามบทบาททางเพศ

งานวิจัยเชิงประจักษ์ในเรื่องภาพในความคิดเกี่ยวกับเพศสนับสนุนแนวความคิดที่ว่าบุคคลมีการคาดหวังในบุคลิกภาพของเพศหญิงและเพศชาย โดยที่การคาดหวังเหล่านี้ อยู่ในสามัญสำนึกว่าคุณลักษณะและพฤติกรรมเป็นสิ่งที่น่าพึงปรารถนาสำหรับแต่ละเพศ ทำให้เกิดการรับรู้เรื่องความแตกต่างระหว่างเพศ แนวคิดเรื่องการคาดหวังทางเพศนี้เป็นส่วนหนึ่งของบรรทัดฐานทางสังคม (social norm) ซึ่งเป็นเรื่องของกรรมมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมอันเป็นที่ยอมรับและมีกัน รวมถึงการตระหนักถึงการทำตนให้เป็นที่ยอมรับ ซึ่งบรรทัดฐานทางสังคมที่นำมาใช้เป็นองค์ประกอบของบทบาททางสังคม

สาเหตุความแตกต่างระหว่างเพศ นอกจากเกิดจากความคาดหวังแล้ว ยังเกิดจากบทบาททางเพศ ซึ่งเนื้อหาของบทบาททางเพศได้จากงานวิจัยเรื่องภาพในความคิดเกี่ยวกับเพศ โดยพูดถึงความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชายในมิติของการยึดถือส่วนรวม (communal) และมิติของการยึดตนเอง (agentic)

มิติการยึดถือส่วนรวมอธิบายในเรื่องเกี่ยวกับสวัสดิภาพของผู้อื่น ซึ่งเชื่อว่าผู้หญิงมีลักษณะนี้มากกว่าผู้ชาย ลักษณะเด่น คือ การเอาใจใส่ (caring) และการทะนุถนอม (nurturant) ซึ่งสามารถอุทิศตนเองเพื่อความสมบูรณ์ของผู้อื่นได้ ช่วยบรรเทาความรู้สึกเจ็บปวดของผู้อื่น ชอบช่วยเหลือ มีความเห็นอกเห็นใจและรักเด็ก นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้ง่าย มีความอ่อนโยน พุดจา นุ่มนวล และไม่เห็นแก่ตัว

มิติการยึดถือตนเอง อธิบายในเรื่องของความกล้าแสดงออก และเป็นผู้ควบคุม ซึ่งเชื่อว่าผู้ชายมีลักษณะนี้มากกว่าผู้หญิง ลักษณะเด่นคือ มีความกล้าแสดงออกในด้านความก้าวร้าว กระตือรือร้น การใช้กำลัง และการทำตนเป็นผู้นำ และมีความเป็นอิสระจากผู้อื่น ซึ่งทำให้มีความมั่นใจในตนเอง พอใจในตนเองและมีเอกลักษณ์ นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่มีความรู้สึกเหนือกว่า ตัดสินใจได้ง่าย กล้าเผชิญภัย ไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ ทำตนเองให้เจริญและนำตนเองสู่ความยิ่งใหญ่

ภาพในความคิดเกี่ยวกับการยึดถือส่วนรวม และการยึดถือตนเองดูเหมือนจะทำให้เพศหญิงและเพศชายต่างกันมาก แต่จากการศึกษาโดยให้ประเมินภาพในความคิดในมาตรต่อเนืองสองชั่ว โดยที่ลักษณะในแต่ละชั่วเป็นลักษณะที่ตรงข้ามกัน (Broverman et al., 1972; Deaux and Lewis, 1983; Eagly and Steffen, 1984 อ้างถึงใน Eagly, 1987) และจากการศึกษาโดยให้ประมาณลักษณะของแต่ละเพศเป็นเปอร์เซ็นต์ (Eagly and Kite, in press; Jackman and Senter, 1980 อ้างถึงใน Eagly, 1987) พบว่า มีความเชื่อที่ว่าแต่ละเพศมีความแตกต่างกัน แต่ความต่างกันนี้ไม่ได้มีอย่างสุดโต่ง

สมมติฐานหลักของการตีความความแตกต่างระหว่างเพศที่เกี่ยวกับการรับรู้ว่าเป็นเพศหญิงมีลักษณะการยึดถือส่วนรวม เพศชายมีลักษณะการยึดถือตนเองนั้น ได้จากบทบาทเฉพาะที่ต่างกันในชีวิตของเพศหญิงและเพศชาย การที่เพศหญิงมีภาพในความคิดของลักษณะการยึดถือส่วนรวมเชื่อว่าได้มาจากบทบาทของการเป็นแม่บ้าน ส่วนเพศชายมีภาพในความคิดของลักษณะการยึดถือตนเองเชื่อว่าได้มาจากการที่เพศชายมีบทบาทในสังคมและเศรษฐกิจซึ่งวิลเลียมและเบสต์ (Williams and Best, 1982 อ้างถึงใน Eagly, 1987) เห็นว่าทุกสังคมทั่วโลกมีการแบ่งสรรการทำงาน (division of labor) ที่ไม่ได้สัดส่วน โดยให้ผู้หญิงมีกิจกรรมในบ้าน ส่วนกิจกรรมที่เหลือเป็นของผู้ชาย อันเป็นเหตุให้ภาพในความคิดของเพศหญิงและเพศชายต่างกัน จึงกล่าวได้ว่าบทบาททางเพศได้มาจากการจัดสรรการทำงานเนื่องจากการจัดสรรการทำงานเป็นตัวช่วยเตรียมบทบาทเฉพาะให้แก่เด็กและวัยรุ่น เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการทำงานเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ เมื่อคนเกิดการเรียนรู้ และคล้อยตามการคาดหวังตามบทบาททางเพศ โดยทักท้วงว่าจะเป็นตัวช่วยให้คนมีความสำเร็จในชีวิต จึงทำให้แต่ละเพศมีความแตกต่างกัน

อีกลีและสตีเฟน (Eagly and Steffen, 1984) พบว่าไม่ว่าเพศหญิงหรือเพศชายหากมีบทบาทแม่บ้าน จะทำให้มีลักษณะการยึดถือส่วนรวมมากกว่าการยึดถือตนเอง และไม่ว่าเพศหญิงหรือเพศชายหากมีบทบาทของการทำงานนอกบ้าน จะทำให้มีลักษณะการยึดถือตนเองมากกว่าการยึดถือส่วนรวม อีกลีและสตีเฟนเสนอว่าการตรวจสอบว่าเพศหญิงมีลักษณะการยึดถือส่วนรวม เพศชายมีลักษณะการยึดถือตนเอง นอกจากจะพิจารณาจากการมีบทบาทอาชีพที่ต่างกันในแต่ละเพศแล้วยังสามารถพิจารณาจากสถานภาพในสังคม โดยทั่วไปพบว่าคนมีภาพในความคิดที่ว่าเพศหญิงมีสถานภาพต่ำกว่าเพศชาย ในองค์กรก็พบว่าเพศชายมีตำแหน่งซึ่งมีสถานภาพและอำนาจสูงกว่า และมีความก้าวหน้ามากกว่าเพศหญิง แม้จะมีผู้หญิงออกมาทำงานนอกบ้านก็มักมีตำแหน่งที่มีสถานภาพต่ำ มีอำนาจน้อย และ ถูกจำกัดความก้าวหน้า ส่วนในครอบครัวพบว่าสามีมีอำนาจและสถานภาพสูงกว่าภรรยา นอกจากนี้อีกลีและวูด (Eagly and Wood, 1982) ยังพบว่าผู้ที่มีสถานภาพสูงในองค์กรมักประสบความสำเร็จในการชักจูงมากกว่า และถูกชักจูงน้อยกว่าผู้ที่มีสถานภาพต่ำในองค์กร ทำให้เกิดความเชื่อตามภาพในความคิดทางเพศว่า เพศชายเป็นผู้ชักจูงและเพศหญิงเป็นผู้ที่ง่ายต่อการถูกชักจูง โดยอ้างจากการที่เพศหญิงมักทำงานที่มีสถานภาพต่ำกว่าเพศชาย ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่าย่อมต้องมึปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากกว่า ทำให้ถูกชักจูงได้ง่าย

2. ทักษะและความเชื่อที่ได้รับในบทบาททางสังคม

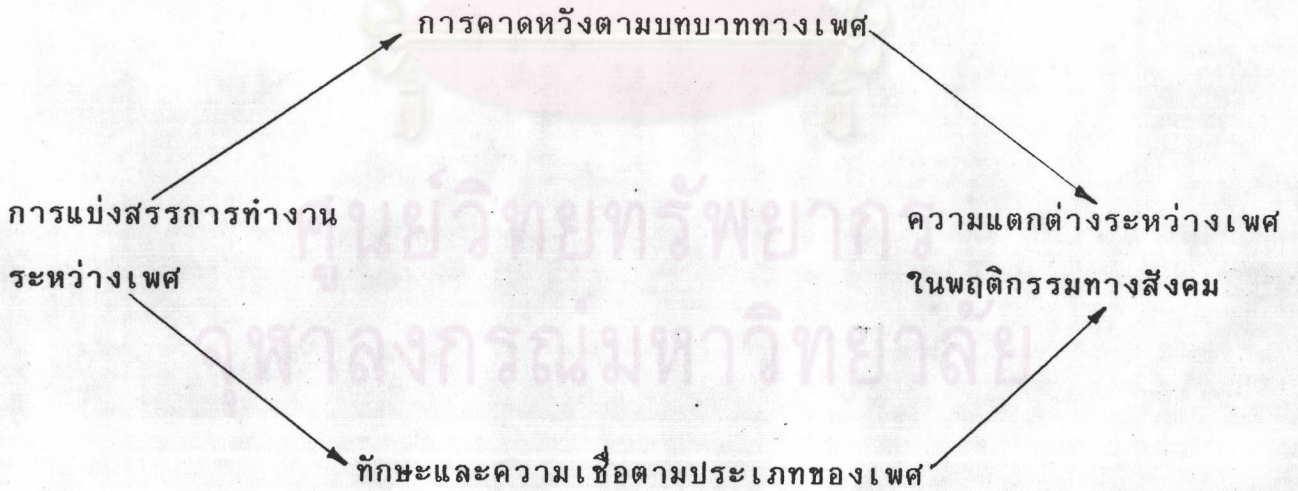
ทักษะและความเชื่ออย่างหนึ่งอาจให้ได้ในหลาย ๆ สถานการณ์ ซึ่งนักทฤษฎีทางบทบาทช็อบริม (Brim, 1960) ยกตัวอย่างให้เห็นว่ามีการนำบทบาทการทำงานมาใช้ในครอบครัว โดยการที่สามีซึ่งเป็นนักธุรกิจปฏิบัติต่อภรรยาที่บ้านราวกับเธอเป็นเลขานุการที่สำนักงาน

ทักษะและความเชื่อในพฤติกรรมทางสังคมบางอย่าง ต้องมีการอบรมให้เพื่อให้มีการแสดงออกที่ดี เช่น นักกฎหมายต้องเรียนในโรงเรียนสอนกฎหมาย ลูกจ้างใหม่ต้องรับการฝึกฝนก่อนทำงานจริง การฝึกอบรมที่ต่างกันเมื่อต่างเพศทำให้เกิดทักษะและความเชื่อตามประเภทของเพศ (sex-typed skills and beliefs)

ความแตกต่างระหว่างเพศในด้านทักษะ เกิดจากการแบ่งสรรการทำงานที่ไม่ได้ส่วน ซึ่งผู้ชายมีแนวโน้มถูกว่าจ้างมากกว่าผู้หญิง ส่วนผู้หญิงเป็นแม่บ้านมากกว่าผู้ชาย ลักษณะหรือทักษะของผู้ถูกว่าจ้างคือ มีการตัดสินใจที่เป็นระบบ ไม่มีความล่าเอียง มีการประชุมเพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมาย มีการแข่งขันกับผู้อื่น ส่วนแม่บ้านเนื่องจากต้องอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ทำให้เป้าหมายตนเองที่มีเป็นรองเป้าหมายของสมาชิกในครอบครัว แม่บ้านที่ดีต้องมีความเห็นอกเห็นใจ ต้องเข้าใจและมีส่วนร่วมในความต้องการและปัญหาของสมาชิกในครอบครัว

ความแตกต่างระหว่างเพศด้านความเชื่อเกี่ยวกับผลที่ตามมาของพฤติกรรม ทำให้เพศหญิงและเพศชายมีพฤติกรรมต่างกัน เช่น มีความเชื่อว่าผลที่ตามมาของพฤติกรรมก้าวร้าวของผู้ที่มีอาชีพทหารเป็นสิ่งที่เหมาะสม และบทบาททหารมักเป็นบทบาทของผู้ชาย จึงเกิดการยอมรับเมื่อผู้ชายแสดงความก้าวร้าว

ทฤษฎีบทบาททางสังคมของความแตกต่างระหว่างเพศในพฤติกรรมทางสังคมที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นภาพได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงทฤษฎีบทบาททางสังคมของความแตกต่างระหว่างเพศในพฤติกรรมทางสังคม

การแบ่งสรรการทำงานที่ไม่ได้ส่วนโดยการให้เพศหญิงมีกิจกรรมเฉพาะในบ้าน ส่วนกิจกรรมที่เหลือเป็นของเพศชาย ทำให้เกิดผลตามมาคือ มีการคาดหวังตามบทบาททางเพศที่ว่าเพศหญิงควรมีลักษณะการยึดถือส่วนรวม ส่วนเพศชายควรมีลักษณะการยึดถือตนเอง และทำให้แต่ละเพศมีทักษะและความเชื่อต่างกัน ซึ่งผลที่ตามมาของการที่แต่ละเพศถูกคาดหวังรวมทั้งมีทักษะ และความเชื่อที่ต่างกัน ทำให้เกิดเป็นความแตกต่างระหว่างเพศในพฤติกรรมทางสังคม

บทบาททางสังคมของความแตกต่างระหว่างเพศในพฤติกรรมการช่วยเหลือ

นักจิตวิทยาสังคมศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือ รวมทั้งมีการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ เมื่อปลายช่วง ค.ศ. 1960-1970 งานวิจัยที่รู้จักกันดีคือ งานวิจัยของดาร์เลย์และลาทาเน (Darley and Latane, 1968) โดยศึกษาว่าทำไมคนจึงไม่ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นการทดลองในห้องปฏิบัติการใช้สถานการณ์ฉุกเฉิน พฤติกรรมการช่วยเหลือได้ถูกวิจัยกันมากในช่วง ค.ศ. 1970-1980 มีการตรวจสอบทั้งในห้องปฏิบัติการและการทดลองภาคสนาม ทั้งที่เป็นสถานการณ์ฉุกเฉินและสถานการณ์ที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือรีบด่วน (เช่น การทำของตก) หรือเป็นการขอร้องโดยตรง (เช่น การขอรับบริจาคหรือการบริจาคโลหิต) ซึ่งลาทาเนและดาร์เลย์ (Latane and Darley, 1970) เขียนไว้ว่า ปัญหาของการช่วยเหลือไม่ได้จำกัดเฉพาะที่เป็นสถานการณ์ฉุกเฉิน ทั้งนี้เพราะคนต้องอาศัยกันและกัน เมื่อต้องการความช่วยเหลือ และร้องขอความช่วยเหลือ อาจไม่ได้รับความช่วยเหลือเสมอไป ฉะนั้นการทำความเข้าใจเรื่องความช่วยเหลือในสถานการณ์ง่าย ๆ จะเป็นประโยชน์ต่อไปในการพิจารณาความช่วยเหลือในสถานการณ์ฉุกเฉิน

อิกดีและคราวลี (Eagly and Crowley, 1986) ได้ศึกษาบทบาทงานวิจัยที่ทำในเรื่องความแตกต่างระหว่างเพศอย่างเป็นระบบ และจากการวิเคราะห์บทบาททางสังคม ทำให้พบว่าความช่วยเหลือผู้อื่นเป็นพฤติกรรมตามบทบาท และถูกกำหนดจากบรรทัดฐานทางสังคม

บทบาททางเพศของเพศหญิงที่เกี่ยวกับความช่วยเหลือ และ ลักษณะการยึดถือส่วนรวม ถูกคาดหวังให้เป็นผู้ที่มีความใส่ใจในความต้องการของผู้อื่น จึงมักพบเพศหญิงทำ

งานในลักษณะงานบริการ และสนับสนุนผู้อื่นให้มีความก้าวหน้าและมุ่งสู่เป้าหมาย ซึ่งลักษณะเช่นนี้มักเกิดกับสมาชิกในครอบครัว และบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเช่นเพื่อน ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับความช่วยเหลือตามภาพในความคิด พบว่าผู้หญิงถูกประเมินว่าเป็นผู้ที่มีความช่วยเหลือ ใจดี กรุณา และเสียสละตนเองเพื่อผู้อื่นมากกว่าผู้ชาย (Bem, 1974; Ruble, 1983 อ้างถึงใน Eagly, 1987) และนักจิตวิทยาหลายท่านพบว่า ผู้หญิงมีความร่วมรู้สึกและมีความเห็นอกเห็นใจมากกว่าผู้ชาย (Feshback, 1982; Hoffman, 1977 อ้างถึงใน Eagly, 1987) เมื่อทำการศึกษาในหมู่เพื่อน ๆ พบว่า ผู้หญิงช่วยเหลือโดยการให้คำปรึกษาในปัญหาส่วนตัวมากกว่าผู้ชาย (Aries and Johnson, 1983; Berg, 1984; Johnson and Aries, 1983; Worell, Romano and Newsome, 1984 อ้างถึงใน Eagly, 1987) ในด้านเจตคติพบว่า ผู้หญิงมีเจตคติในการช่วยเหลือคนยากจนและกลุ่มคนที่ถูกกดขี่มากกว่าผู้ชาย (Shapiro and Mahajan, 1986 อ้างถึงใน Eagly, 1987)

บทบาททางเพศของเพศชายที่เกี่ยวกับความช่วยเหลือ และลักษณะการยึดถือตนเอง ก่อให้เกิดรูปแบบการช่วยเหลือของเพศชายในลักษณะวีรบุรุษ (heroic) นั่นคือทำการช่วยเหลือผู้อื่นที่ประสบอันตรายโดยที่ตนเองต้องเผชิญกับความเสี่ยง ถึงแม้จะมีคำว่าวีรสตรีควบคู่กัน แต่การยอมรับในมนทัศน์มีน้อยกว่า ลักษณะวีรสตรีจึงไม่เด่นในพฤติกรรมช่วยเหลือของเพศหญิง การกระทำแบบวีรบุรุษถูกเชื่อว่าเกิดในสถานการณ์ที่สุดโต่งและไม่ได้เกิดเป็นปกติในชีวิตประจำวัน ในสถานการณ์ที่ต้องเสี่ยงพบว่า ผู้ชายช่วยเหลือมากกว่าผู้หญิง แต่บทบาทนี้ไม่สามารถชี้พฤติกรรมช่วยเหลือของเพศชายได้อย่างชัดเจน เนื่องจากการมีบทบาทของผู้นำทหาร ซึ่งอาจสร้างให้เกิดพฤติกรรมแบบวีรบุรุษได้

การช่วยเหลือของเพศชายอีกลักษณะหนึ่ง คือ ลักษณะความเป็นสุภาพบุรุษ (chivalry) ซึ่งเชื่อว่าลักษณะนี้มีตั้งแต่อดีตยุคกลาง ทำให้เกิดกฎว่าผู้ชายต้องปกป้องผู้หญิง ดังนั้นผู้ชายจึงมีความช่วยเหลือมากกว่าผู้หญิงในสถานการณ์ที่ต้องใช้ความเป็นสุภาพบุรุษ เช่น การช่วยถือของหนักให้ผู้หญิง หรือช่วยสวมเสื้อคลุมให้ ซึ่งการช่วยเหลือลักษณะนี้เหมือนกับการช่วยเหลือแบบวีรบุรุษ คือให้ความช่วยเหลือโดยตรงทั้งกับคนแปลกหน้าและคนใกล้ชิด ซึ่งโบรเวอร์แมนและคณะ (Broverman et al., 1972 อ้างถึงใน Eagly, 1987) พบว่าผู้ชายให้ความช่วยเหลือโดยตรงต่อผู้หญิงซึ่งได้ชื่อว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ และต้องพึ่งพา มากกว่าผู้ชาย

บทบาททางเพศแม่จะเป็นตัวสนับสนุนให้มีการช่วยเหลือ แต่ก็มีบทบาทการช่วยเหลือรวมอยู่ด้วย คือ การที่พ่อแม่และคนในสังคมสอนผู้หญิงให้รู้จักอันตรายที่อาจได้รับจากคนแปลกหน้า จึงเกิดเป็นกฎของการหลีกเลี่ยง เนื่องจากมีความเป็นไปได้ที่ผู้หญิงไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่จะตกเป็นเหยื่อของการทำร้ายทางเพศ (sexual assault) ทำให้ผู้หญิงตัดสินใจพฤติกรรมการช่วยเหลือหลายอย่างว่าอันตราย ดังนั้นบรรทัดฐานที่ผู้หญิงมักหลีกเลี่ยงคนแปลกหน้า โดยเฉพาะเมื่อคนแปลกหน้าเป็นผู้ชาย เป็นสิ่งสำคัญต่อการให้และไม่ให้ความช่วยเหลือ

สถานการณ์กับการช่วยเหลือ เนื่องจากเพศหญิงถือเป็นเพศที่มีสถานภาพต่ำ จึงมักถูกคาดหวังให้มีลักษณะของการยินยอม และไม่กล้าแสดงออก ส่วนเพศชายซึ่งมีสถานภาพสูงได้รับความคาดหวังว่าเป็นผู้ที่กล้าแสดงออก ซึ่งดู๊ก (Deaux, 1976 อ้างถึงใน Eagly, 1987) พบว่า หากเป็นการช่วยเหลือโดยผู้ขอความช่วยเหลือไม่ได้ขอหรือโดยตรง เพียงแต่แสดงให้รู้ว่าต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งผู้ที่ช่วยจัดว่าเป็นผู้ที่มีความกล้าแสดงออกนั้น ผู้ชายจะให้การช่วยเหลือมากกว่าผู้หญิง ในทางตรงข้ามหากเป็นการขอหรือให้ช่วยเหลือโดยตรง ซึ่งถือว่าผู้ที่ช่วยมีความยินยอมนั้น ผู้หญิงจะให้การช่วยเหลือมากกว่าผู้ชาย

บทบาทเฉพาะเช่นแม่บ้านหรือผู้ทำงานนอกบ้าน และบทบาททางเพศที่แต่ละเพศมีต่างกัน ทำให้เกิดทักษะและความเชื่อเกี่ยวกับผลที่ตามมาต่างกัน มีผลให้ทั้งสองเพศมีความต่างกันในการช่วยเหลือ หากเพศใดก็ตามมีความรู้สึกว่าคุณมีความสามารถและมีความสะดวกในการทำพฤติกรรมก็จะทำพฤติกรรมนั้นเพิ่มมากขึ้น (Deaux, 1976; Piliavin and Unger, 1985 อ้างถึงใน Eagly, 1987) ซึ่งแฮร์ริส และ หวง (Harris and Huang, 1973) พบคล้ายคลึงกันคือ การรับรู้ว่าคุณมีความสามารถมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการช่วยเหลือ

ในด้านความพึงพา กรูเดอร์ และ คูก (Gruder and Cook, 1971) พบว่าผู้หญิงที่อยู่ในภาวะต้องพึ่งพาได้รับความช่วยเหลือมากกว่าผู้หญิงที่ไม่ได้อยู่ในภาวะต้องพึ่งพา และได้รับความช่วยเหลือมากกว่าผู้ชายที่อยู่ในภาวะต้องพึ่งพา นอกจากนี้มีหลักฐานแสดงว่าผู้ที่ต้องพึ่งพาได้รับความช่วยเหลือมากกว่าผู้ที่ไม่ต้องพึ่งพานั้น ยิ่งขึ้นกับปัจจัยอื่นด้วย ซึ่งชอปเพลอร์ และ แบทเทสัน (Schopler and Bateson, 1965 อ้างถึงใน Gruder

and Cook, 1971) พบว่า ผู้ที่ต้องพึ่งพาได้รับความช่วยเหลือมาก ในกรณีที่ผู้ช่วยเหลือมีการสูญเสียน้อย โดยปริมาณการช่วยแตกต่างกันในแต่ละเพศ ถ้าการสูญเสียมีน้อยเมื่อให้การช่วยเหลือพบว่า เพศหญิงช่วยเหลือเพศหญิงที่ต้องพึ่งพามากกว่าเพศหญิงที่ไม่ต้องพึ่งพา ส่วนการช่วยเหลือของเพศชายเป็นไปในลักษณะตรงกันข้าม ส่วนปัจจัยอื่นนั้น บิคแมน และแคมซัน (Bickman and Kamzan, 1973) พบว่าหากมีความเหมาะสมของการต้องพึ่งพาผู้อื่น โอกาสได้รับความช่วยเหลือมีมากขึ้น ซึ่งทดลองโดยให้นำมาเพศหญิงเข้าไปขอเงิน 10 เซนต์จากคนที่กำลังซื้อของในซูเปอร์มาร์เก็ต โดยมีเงื่อนไขการให้เหตุผลการขอ 2 เงื่อนไข คือ ขอเพื่อช้อปปิ้ง กับ ขอเพื่อซื้อแป้งทำขนม พบว่า การขอเพื่อช้อปปิ้งได้รับความช่วยเหลือมากกว่า

การสูญเสียของผู้ขอความช่วยเหลือ มีผลต่อความมากน้อยในการให้ความช่วยเหลือ ลาทาน และ ดาร์เลย์ (Latane and darley, 1970) ได้ให้นักศึกษาไปขอความช่วยเหลือผู้อื่น 5 ด้าน คือ ถามเวลา ถามทิศทาง ขอแลกเงิน ถามชื่อผู้อื่น และขอเศษสตางค์ พบว่า การขอความช่วยเหลือในการถามเวลา ถามทิศทาง และขอแลกเงิน ซึ่งถือเป็นการช่วยเหลืออย่างง่าย ๆ มีเปอร์เซ็นต์ได้รับความช่วยเหลือสูงกว่าการถามชื่อและขอเศษสตางค์ ทั้งนี้เพราะผู้ถูกถามจะมีการสูญเสีย (cost) ในระดับที่สูงกว่าการช่วยเหลือ 3 แบบข้างต้น การที่มีคนแปลกหน้ามาถามชื่อ ทำให้ผู้ถูกถามเกิดความประหลาดใจอย่างมาก และมักจะถามกลับว่าถามไปทำไม ส่วนการขอเงินแม้เป็นเงินเพียง 10 เซนต์ แต่ถือว่าเป็นการสูญเสียทรัพย์สิน การช่วยเหลือจึงเกิดน้อย ลาทาน และ ดาร์เลย์ได้ทำการทดลอง 2 การทดลองหลังเพิ่มเติมโดยการบอกเหตุผลในการขอ พบว่าอัตราการช่วยเหลือมีเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าการบอกเหตุผลช่วยให้ผู้ถูกขอความช่วยเหลือ มีข้อมูลในการตัดสินใจ และช่วยลดการเป็นคนแปลกหน้า หรือลดความสงสัยในการขอความช่วยเหลือ

ความคล้ายคลึงระหว่างผู้ถูกขอความช่วยเหลือและผู้ขอความช่วยเหลือ เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อการช่วยเหลือ เอ็มสวิลเลอร์, ดีกและวิลลิตส์ (Emswiler, Deaux and Willits, 1971) พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วคนมักช่วยเหลือผู้ที่แต่งตัวคล้ายกับตนมากกว่าจะให้ความช่วยเหลือผู้ที่แต่งตัวต่างจากตน

งานวิจัยที่ทำเกี่ยวกับพฤติกรรมความช่วยเหลือส่วนใหญ่มักทำในรูปแบบที่ให้กลุ่มตัวอย่างเผชิญหน้ากับคนแปลกหน้าในระยะเวลาอันสั้น การตรวจสอบผู้ให้และผู้รับความช่วยเหลือในหมู่เพื่อน หรือผู้ที่มีความสัมพันธ์ระยะยาวมีน้อย อิกลิและคราวลี (Eagly and Crowley, 1986) ได้ทำการอภิวเคราะห์ (meta-analysis) งานวิจัยที่วัดเกี่ยวกับพฤติกรรมการช่วยเหลือ โดยงานวิจัยนั้นต้องมีข้อมูลเพียงพอในการคำนวณทิศทางความแตกต่างระหว่างเพศ และใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใหญ่หรือวัยรุ่นในสหรัฐอเมริกาและแคนาดา ซึ่งมีอยู่ 172 งานวิจัย พบว่าผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างเพศของผู้ขอความช่วยเหลือ คือเพศชายให้ความช่วยเหลือมากกว่าเพศหญิง ส่วนผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างเพศของผู้ขอความช่วยเหลือ ได้ผลว่าเพศหญิงได้รับความช่วยเหลือมากกว่าเพศชาย นอกจากนี้ ยังมีการตรวจสอบความแตกต่างของเพศผู้ขอความช่วยเหลือ ที่มีต่อผู้ขอความช่วยเหลือเพศชายและเพศหญิง และความแตกต่างของเพศผู้ขอความช่วยเหลือที่ช่วยเหลือต่อผู้ขอความช่วยเหลือเพศชายและเพศหญิง ผลที่พบ คือเพศชายให้ความช่วยเหลือเพศหญิงมากกว่าให้ความช่วยเหลือเพศชายอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่เพศหญิงให้ความช่วยเหลือทั้งเพศหญิงและเพศชาย และยังพบว่าเพศชายได้รับความช่วยเหลือจากเพศหญิงพอ ๆ กับจากเพศชาย ขณะที่เพศหญิงได้รับความช่วยเหลือจากเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการวิเคราะห์เรื่องความเป็นสุภาพบุรุษ เพียงแต่พบแนวโน้มเพียงเล็กน้อยว่าเพศหญิงให้ความช่วยเหลือเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

งานวิจัยของเลวิน, มาติเนส, เบรส และโซเรนสัน (Levine, Martinez, Brase and Sorenson, 1994) ใช้ผู้ทำการทดลองชายล้วน ในการทดลองท่าปากกาตก, ขอแลกเงิน และช่วยพาคนตาบอดข้ามถนน พบผลว่า ผู้ชายช่วยเหลือมากกว่าผู้หญิง หรือกล่าวได้ว่า ผู้ชายให้ความช่วยเหลือผู้ชายมากกว่าที่ผู้หญิงให้ความช่วยเหลือผู้ชายอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งคณะผู้วิจัยให้คำอธิบายความแตกต่างนี้ว่า เป็นเพราะผู้หญิงมีความกลัวที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับคนแปลกหน้า โดยเฉพาะเมื่อคนแปลกหน้าเป็นผู้ชาย ส่วนการทดลองช่วยคนขาเจ็บ ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศในการช่วยเหลือเพศชาย คณะผู้วิจัยให้เหตุผลว่า อาจเป็นเพราะคนแปลกหน้าไม่มีการเคลื่อนที่ ทำให้การคุกคามจากคนแปลกหน้ามีน้อยกว่า

3 การทดลองข้างต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาว่าระหว่างเพศชายและเพศหญิงเพศใดให้ความช่วยเหลือมากกว่า
2. เพื่อศึกษาว่าระหว่างเพศชายและเพศหญิงเพศใดได้รับความช่วยเหลือมากกว่า
3. เพื่อศึกษาว่าผู้ถูกขอความช่วยเหลือเพศหญิง ให้ความช่วยเหลือผู้ขอความช่วยเหลือเพศหญิง และเพศชายแตกต่างกันอย่างไร
4. เพื่อศึกษาว่าผู้ถูกขอความช่วยเหลือเพศชาย ให้ความช่วยเหลือผู้ขอความช่วยเหลือเพศหญิงและเพศชายแตกต่างกันอย่างไร
5. เพื่อศึกษาว่าผู้ถูกขอความช่วยเหลือเพศชาย ให้ความช่วยเหลือผู้ขอความช่วยเหลือเพศชาย แตกต่างจากผู้ถูกขอความช่วยเหลือเพศหญิง ที่ให้ความช่วยเหลือผู้ขอความช่วยเหลือเพศชายอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นบุคคลซึ่งทำงานแล้ว มีอายุอยู่ระหว่าง 20-45 ปี โดยเลือกสุ่มจากถนนสีลม สุรวงศ์ และย่านสยามสแควร์ โดยที่เพศชายแต่งกายในลักษณะสุภาพ สวมเสื้อเชิ้ตแขนยาวหรือแขนสั้น อาจใส่สูทหรือไม่ใส่ ผูกเนคไทหรือไม่ผูก สวมกางเกงสแลดชายาว สวมรองเท้าหุ้มส้น หัวผมเรียบร้อย และไม่มีหนวดเครารุงรัง ส่วนเพศหญิงแต่งกายสุภาพ สวมชุดทำงานกลางวันหรือเสื้อ และกระโปรง สวมรองเท้าคัชชู หัวผมเรียบร้อย แต่งหน้าหรืออาจไม่แต่ง สะพายกระเป๋าหรืออาจไม่สะพาย โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดต้องเดินมาคนเดียวแต่ละการทดลองใช้กลุ่มตัวอย่าง 288 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การทดลองแลกเทรียณ: เทรียณบาศขนาดใหญ

การทดลองถามเวลา : นาฬิกาเพื่อใช้ตรวจสอบเวลา

การทดลองส่งจดหมาย: จดหมายซึ่งใส่ซองติดแสตมป์และเจ้าหน้าที่ของเรียบร้อย

โดยเจ้าหน้าที่บุคคลธรรมดาในกรุงเทพมหานคร

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ เพศของผู้ขอความช่วยเหลือ แบ่งเป็นเพศหญิงและเพศชาย
 เพศของผู้ถูกขอความช่วยเหลือ แบ่งเป็นเพศหญิงและเพศชาย

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการช่วยเหลือ

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองภาคสนามซึ่งมี 3 เรื่อง คือการทดลองแลกเทรียณ
 ถามเวลา และส่งจดหมาย และกลุ่มตัวอย่างใช้เฉพาะบุคคลทำงาน การแผ่ขยายผลการวิจัย
 ไปสู่พฤติกรรมการช่วยเหลืออื่น ๆ หรือกลุ่มคนวัยอื่น ยังไม่อาจสรุปครอบคลุมได้

ความหมายของคำที่ใช้

การทดลองภาคสนาม หมายถึง การทดลองที่ผู้วิจัยเป็นผู้เสนอตัวแปรอิสระเข้าไป
 ไปในสนามและวัดตัวแปรตามต่อจากนั้น สนามในที่นี้ หมายถึง สถานการณ์จริง ๆ ในชีวิต
 ประจำวัน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ คือ ทางเดินเท้า

ความแตกต่างระหว่างเพศ หมายถึง ความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชาย
 ในการให้ความช่วยเหลือและได้รับความช่วยเหลือ เมื่ออยู่ในฐานะของผู้ถูกขอความช่วยเหลือ
 และผู้ขอความช่วยเหลือตามลำดับ

พฤติกรรมกรรการช่วยเหลือ แบ่งเป็น

การทดลองแลกเปลี่ยน เป็นกรรการขอแลกเปลี่ยนบาทขนาดใหญ่ เป็นเหรียญบาทขนาดเล็ก พฤติกรรการที่จัดว่าเป็นพฤติกรรมกรรการช่วยเหลือ คือ ผู้ถูกรรการขอความช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนบาทขนาดเล็กของตนให้กับผู้ขอความช่วยเหลือ รวมถึงพฤติกรรมกรรการค้นหาเหรียญจากกระเป๋ากางเกงหรือกระโปรง กระเป๋าสตางค์ หรือกระเป๋าสะพาย แม้ไม่พบเหรียญที่ขอแลกเปลี่ยนก็ถือว่ามึพฤติกรรมกรรการช่วยเหลือ พฤติกรรการที่จัดว่าไม่ช่วยคือ การเดินหนี การบอกว้าให้ไปแลกกับแม่ค้า หรือคนอื่น หากตอบว้าไม่มี ให้ผู้ทำการทดลองถามอย่างสุภาพว้า "เหรียญเดี่ยวพอจะมีไหมคะ (ครับ)" เนื่องจากผู้ที่ขอแลกเปลี่ยนอาจรู้ว้าขณะนั้นตนไม่มีเหรียญบาทเลย ผู้ที่ต้องการช่วยอาจตอบว้า "เพิ่งใช้หมดไป" หรือยืนยันอย่างสุภาพ ซึ่งจะตัดออกจากการทดลอง ส่วนผู้ที่ไม่ประสงค์จะช่วยอยู่ก่อนแล้วน่าจะแสดงพฤติกรรมที่จัดว้าไม่ช่วยเพิ่มขึ้น เช่น รีบเดินหนี หรือตอบว้า "เดินไปแลกที่ธนาคารสิ"

การทดลองถามเวลา พฤติกรรการช่วยเหลือ คือ การบอกเวลาจากนาฬิกาข้อมือ ซึ่งผู้ถูกรรการขอความช่วยเหลือสวมอยู่ โดยบอกตามเวลาที่ เป็นจริงขณะดำเนินการทดลองผิดพลาดได้ประมาณ ± 5 นาที ผู้ที่ยื่นข้อมือที่สวมนาฬิกา เพื่อให้ผู้ขอความช่วยเหลือดูเวลาเองจากหน้าปัดนาฬิกาถือว่ามึพฤติกรรมช่วยเหลือ พฤติกรรการที่จัดว้าไม่ช่วยคือ การเดินหนี หรือพูดจาบ่ายเบียง เช่น "นาฬิกาตาย" หรือ "จะรีบไปธุระ" เป็นต้น

การทดลองส่งจดหมาย พฤติกรรการช่วยเหลือ คือ การส่งจดหมายลงในตู้ไปรษณีย์ให้ ส่วนพฤติกรรมที่จัดว้าไม่ช่วย คือ ผู้ที่ตอบว้าเดินไปไม่ถึง หรือไม่เดินผ่านตู้ไปรษณีย์ แต่จริง ๆ แล้วเดินไปถึง หรือเดินผ่าน หรือผู้ที่ตอบว้าเดินไปถึง หรือเดินผ่าน แต่ไม่ประสงค์รับฝากส่งจดหมายให้

สมมติฐานในการวิจัย

1. เพศชายให้ความช่วยเหลือมากกว่าเพศหญิง
2. ผู้ขอความช่วยเหลือเพศหญิงได้รับความช่วยเหลือมากกว่าผู้ขอความช่วยเหลือเพศชาย
3. ผู้ถูกขอความช่วยเหลือเพศหญิงให้ความช่วยเหลือผู้ขอความช่วยเหลือเพศหญิงมากกว่าให้ความช่วยเหลือผู้ขอความช่วยเหลือเพศชาย
4. ผู้ถูกขอความช่วยเหลือเพศชายให้ความช่วยเหลือผู้ขอความช่วยเหลือเพศหญิงมากกว่าให้ความช่วยเหลือผู้ขอความช่วยเหลือเพศชาย
5. ผู้ถูกขอความช่วยเหลือเพศชายให้ความช่วยเหลือผู้ขอความช่วยเหลือเพศชายมากกว่าผู้ถูกขอความช่วยเหลือเพศหญิงให้ความช่วยเหลือผู้ขอความช่วยเหลือเพศชาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการเลือกผู้ขอความช่วยเหลือว่า ควรเป็นเพศใดจึงจะได้รับความช่วยเหลือมากที่สุด
2. เมื่อผู้ขอเป็นเพศหญิง ควรขอความช่วยเหลือจากผู้ถูกขอความช่วยเหลือเพศใดจึงจะได้รับความช่วยเหลือมากที่สุด
3. เมื่อผู้ขอความช่วยเหลือเป็นเพศชาย ควรขอความช่วยเหลือจากเพศชายหรือเพศหญิง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย